

Asia: VN/2401/2026

Ehdotus kansalliseksi mediakasvatuslinjauksiksi

1. Johdanto

Mahdolliset kommentit ja huomiot johdannosta:

Henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan Euroopan parlamentin ja neuvoston yleistä tietosuoja-asetusta (EU) 2016/679 (tietosuoja-asetus). Säädös on asetuksena jäsenvaltioissa välittömästi sovellettavaa oikeutta. Tietosuoja-asetus sisältää kansallista liikkumavaraa, minkä perusteella kansallisella lainsäädännöllä voidaan täydentää ja täsmentää asetuksessa nimenomaan määriteltyjä seikkoja. Tietosuoja-asetusta täsmentää kansallinen tietosuojalaki (1050/2018) ja myös muu toimintaan sovellettava kansallinen lainsäädäntö voi täsmentää sitä.

Henkilötietoja ovat tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 1 kohdan mukaan kaikki tunnistettuun tai tunnistettavissa olevaan luonnolliseen henkilöön

(rekisteröity) liittyvät tiedot. Tunnistaminen voi tapahtua suoraan tai epäsuorasti tunnistetietojen tai muiden tekijöiden perusteella. Digitaalisissa

sovelluksissa ja työkaluissa käsitellään henkilötietoja ja myös niiden käytöstä syntyvät ”jäljet” voivat olla henkilötietoja (tietosuoja-asetuksen johdanto-osan kappaleet 26 ja 30).

.

Uusien digitaalisten teknologioiden ja tekoälymallien käyttöönotto ovat muuttaneet henkilötietojen käsittelyä. Jotta digitaalisia teknologioita ja palveluita voi käyttää turvallisesti, käyttäjiltä vaaditaan uudenlaista tietosuojaosaamista. Digitaalisessa maailmassa toimivan toimijan edellytetään ymmärtävän, millä edellytyksillä toisten henkilötietoja voi käsitellä. On myös tärkeää, että rekisteröidyt saavat tarvittavat tiedot henkilötietojensa käsittelystä esimerkiksi sosiaalisessa mediassa, sovelluksissa ja verkkopalveluina toimivissa erilaisissa tekoälypalveluissa, joissa usein tallennetaan käyttäjän käyttöliittymän kautta käymä keskusteluhistoria. Lisäksi käyttäjien on hyvä tietää, mitä rekisteröidyn oikeuksia heillä on käytettävissään ja miten näitä oikeuksia voi käyttää. Siten tietosuojaosaamisen voidaan katsoa kuuluvan yhtenä osa-alueena kriittiseen medialukutaitoon ja digitaaliseen osaamiseen.

2. Mediakasvatuksen nykytila

Mahdolliset kommentit ja huomiot mediakasvatuksen nykytilasta:

-

3. Visio

Mahdolliset kommentit ja huomiot visiosta:

Tietosuojaosaamista tarvitaan turvalliseen uusien digitaalisten teknologioiden ja palveluiden käyttöön sekä vastuulliseen toimijuuteen niitä

käytettäessä. Tietosuoja on siten tarpeellista huomioida mediakasvatuksessa.

4. Tavoitteet

Mahdolliset kommentit ja huomiot tavoitteista:

Tietosuoja liittyy kansallisista mediakasvatuslinjauksista laaditussa luonnoksessa esitettyihin toimijuuden vahvistamiseen ja osaamisen kehittämiseen.

5. Toimenpiteet

Mahdolliset kommentit ja huomiot toimenpiteistä:

Yhtenä toimenpiteenä toimijuuden vahvistamiseksi on esitetty, että kunnissa kartoitetaan mediakasvatuksen avainhenkilöitä ja luodaan alueellisia ja valtakunnallisia verkostoja. Tässä yhteydessä on hyvä muistaa, että kuntien, kaupunkien ja muiden organisaatioiden tietosuojavastaavilla on merkittävää osaamista henkilötietojen käsittelyssä (tietosuoja-asetuksen 37-39 artiklat). Mediakasvatuksessa on tarpeellista huomioida kohderyhmät kuten heikossa asemassa olevat ja lapset, jotka eivät välttämättä ole kovin hyvin perillä henkilötietojen käsittelyyn liittyvistä riskeistä. Mediakasvatuksen tueksi tarvitaan siksi erilaista opetus- ja koulutusmateriaalia. On myös hyvä, että eri tahojen laatima materiaali on koottu tietopankkiin.

Osaamisen kehittämiseksi ehdotetaan mediakasvatuksen opetuksen lisäämistä. Tietosuojavaikuttettu pitää tarpeellisena, että tietosuoja sisällytetään mediakasvatuksen opetukseen ja koulutukseen kaikilla koulutusasteilla sekä täydennyskoulutuksessa elinikäistä oppimista unohtamatta, kuten on ehdotettukin, jotta kansalaiset saavat tarvittavat tietosuojataidot turvalliseen toimimiseen digitaalisissa ympäristöissä ja mediakasvatuksen ammattilaiset tuntevat henkilötietojen käsittelyä koskevan lainsäädännön. Myös työntekijöiden koulutus ja ammattitaidon ylläpito tässä asiassa on oleellista, koska digitaalinen ympäristö muuttuu nopeasti.

6. Toimeenpano ja seuranta

Mahdolliset kommentit ja huomiot toimeenpanosta ja seurannasta:

Tietosuojavaikuttetun toimisto on kansallinen valvontaviranomainen, joka valvoo tietosuojalainsäädännön ja muiden henkilötietojen käsittelyä

koskevien lakien noudattamista. Toimiston yhtenä tehtävänä on edistää tietoisuutta henkilötietojen käsittelyyn liittyvistä riskeistä, säännöksistä, suojatoimista, velvollisuuksista ja oikeuksista. Toimisto myös käsittelee pyyntöjä rekisteröidyn oikeuksia koskevien määräyksien antamiseksi ja ilmoituksia muista henkilötietojen käsittelyyn liittyvistä epäkohdista. Toimisto tekee yhteistyötä muiden EU:n tietosuojaviranomaisten kanssa yhden luukun periaatteen puitteissa sekä voi viedä asioita tarvittaessa Euroopan tietosuojaneuvoston arvioitavaksi. Tietosuojaneuvoston yhtenä tehtävänä on antaa tietosuojalainsäädäntöä selventäviä ohjeita, suosituksia ja päätöksiä. Myös EU:n digi- ja datasäännökset tuovat tehtäviä tietosuojavaltuutetun toimistolle.

7. Liitteet

Mahdolliset kommentit ja huomiot liitteistä:

Euroopan tietosuojaneuvoston ohjeita <https://tietosuoja.fi/euroopan-tietosuojaneuvoston-ohjeet>

Lasten ja nuorten tietosuoja <https://tietosuoja.fi/lasten-tietosuoja>

Tietosuoja tekoälyjärjestelmien kehittämisessä ja käytössä <https://tietosuoja.fi/tekoalyjarjestelmat-ja-tietosuoja>

EU:n digi- ja datasäännökset <https://tietosuoja.fi/eu-n-digi-ja-datasaadokset>

Tietoyhteiskunnan kehittämiskeskus ry:n (Tieken) ja tietosuojavaltuutetun toimiston yhteishanke GDPR4CHLDRN - Tietosuoja haltuun harrastustoiminnassa: <https://tietosuoja.fi/-/hankkeessa-kehitettiin-ohjeistustietosuojasta-lasten-ja-nuorten-harrastuksissa-nain-yhdistystoimijat-hyotyvat-ohjemateriaaleista>.

Tietoyhteiskunnan kehittämiskeskus ry:n (Tieken) ja tietosuojavaltuutetun toimiston yhteishanke GDPR2DSM – Tietosuojaosaamista pk-yrityksille 2020-2022: <https://tietosuoja.fi/-/gdpr2dsm-hankkeessa-edistettiin-pk-yritysten-tietosuojaosaamista-tietosuojatyokalu-saatavilla-avoimena-ohjelmakoodina>

8. Yleiset kommentit linjausluonnoksesta

Yleiset kommentit kokonaisuudesta:

Tietosuojavaltuutettu pitää omalta osaltaan kansallisten mediakasvatuslinjausten laatimista tärkeänä.

9. Muita mahdollisia terveisiä valmistelijoille

Muita mahdollisia terveisiä:

-

Tamminen-Dahlman Anne
Tietosuojavaltuutetun toimisto

